

Traktorin käyttövoiman, renkaiden ja vanteiden muuttaminen

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Liikenne- ja viestintävirasto on 22.8.2023 antanut määräyksen Traktorin käyttövoiman muuttaminen (TRAFICOM/285315/03.04.03.00/2022), joka on tullut voimaan 1.9.2023.

Voimassa olevalla määräyksellä annetaan määräykset traktorin käyttövoiman muuttamista koskevista teknisistä vaatimuksista ja käyttövoiman muuttamisesta edellytettävistä selvityksistä. Käyttövoiman muuttamista koskevia vaatimuksia ei muuteta tämän määräyshankkeen yhteydessä.

Hankkeessa määräykseen lisätään T1-, T2-, T3-, C1-, C2- tai C3-luokan ajoneuvon renkaiden ja vanteiden muuttamista koskevat tekniset vaatimukset, sekä määräykset muutosten vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta rekisteröinti- tai muutuskatsastuksessa.

Lainsäädännöllä ei aiemmin ole annettu tarkempia säännöksiä siitä millä ehdoin traktorin rengaskokoa saa muuttaa. Viraston määräysvaltuus perustuu ajoneuvolailla (82/2021) säädettyyn.

Ajoneuvolain 7 §:n 1 momentin mukaisesti, jos ajoneuvolaissa ei toisin säädetä eikä sen nojalla toisin säädetä tai määrätä, ajoneuvon sekä sen osan, järjestelmän, komponentin ja erillisen teknisen yksikön on täytettävä ne tekniset vaatimukset, joita Suomessa sovellettiin ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohtana. Vaihtoehtoisesti saa soveltaa teknisiä vaatimuksia, joita Suomessa on sovellettu ajoneuvon ensimmäisen käyttöönottoajankohdan jälkeen. Käytetyn ajoneuvon, osan, järjestelmän, komponentin ja erillisen teknisen yksikön vaatimustenmukaisuutta arvioitaessa saa ottaa huomioon luontaisen käytöstä johtuvan kulumisen, jolla ei ole vähäistä suurempaa vaikutusta turvallisuuteen eikä ympäristöominaisuuksiin.

Ajoneuvolain 7 a §:n 1 momentin mukaan sen estämättä, mitä 7 §:n 1—4 momentissa säädetään, ajoneuvoa saa muuttaa siten, että se ei täytä mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja teknisiä vaatimuksia vain, jos muutoksella ei ole vähäistä suurempaa vaikutusta turvallisuuteen tai ympäristöominaisuuksiin. Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuille teknisille vaatimuksille vaihtoehtoisista teknisistä vaatimuksista määräyksiä, joissa otetaan huomioon ajoneuvon käyttötarkoitus ja ajoneuvon tehtävien muutosten käytännön toteutettavuus sekä määräyksiä lisävaatimuksista, joilla varmistetaan ajoneuvon turvallisuus ja haitallisten ympäristövaikutusten vähäisyys muutosten jälkeen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkemmat määräykset 7 a §:ssä tarkoitetuista ajoneuvon muuttamisen teknisistä vaatimuksista ja niistä edellytettävistä selvityksistä sekä 139 ja 144 §:n mukaisessa vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa ja vaatimuksissa tarkoituksenmukaisuussyistä sovellettavista vähäisistä poikkeuksista ja vaihtoehtoisista vaatimuksista. Poikkeuksista ja vaihtoehtoisista vaatimuksista turvallisuudelle, terveydelle tai ympäristölle aiheutuva riski ei saa lisääntyä vähäistä enempää

Ajoneuvon muutuskatsastusvelvollisuudesta säädetään ajoneuvolain 143 §:ssä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan moottorikäyttöinen ajoneuvo ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävä ajoneuvo on ennen sen käyttöä liikenteessä hyväksyttävä muutuskatsastuksessa, muun muassa silloin, jos ajoneuvon rakennetta on muutettu siten, että muutoksella on vähäistä suurempi vaikutus ajoneuvon turvallisuuteen tai päästöihin.

Ajoneuvolain 143 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetuista muutoksista, jotka edellyttävät muutuskatsastusta, ja vähäisistä muutoksista, jotka eivät edellytä muutuskatsastusta.

Traktorin vaatimuksista, mukaan lukien sellaiseen asennettavien renkaiden ja vanteiden vaatimuksista on säädetty erityisesti maa- ja metsätaloudessa käytettävien ajoneuvojen hyväksynnästä ja markkinavalvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 167/2013 (traktoreiden ja niiden perävaunujen puiteasetus) ja sitä edeltävässä maatalous- tai metsätraktoreiden, niiden perävaunujen ja vedettävien sekä vaihdettavissa olevien koneiden ja näihin ajoneuvoihin tarkoitettujen järjestelmien, osien ja erillisten teknisten yksiköiden tyyppi hyväksynnästä sekä direktiivin 74/150/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/37/EY sekä näihin säädöksiin liittyvissä delegoiduissa säädöksissä. Lisäksi traktoreita koskevia vaatimuksia on annettu YK:n Euroopan talouskomissiossa valmistelluissa moottoriajoneuvojen varusteiden ja osien hyväksymisehtojen yhdenmukaistamista ja hyväksymisten vastavuoroista tunnustamista koskevaan sopimukseen (SopS 70/1976) liitetyissä E-säännöissä.

Traktoreiden ja niiden perävaunujen puiteasetuksen mukaan asetusta ei sovelleta yksittäisten ajoneuvojen hyväksyntään. Ajoneuvolain 78 §:n mukaan T-luokan ajoneuvoa ei kuitenkaan voida Suomessa yksittäishyväksyä, joten tieliikennekäyttöön myytävän tai ensirekisteröitävän uuden T-luokan ajoneuvon on oltava EU- tai EY-tyyppi hyväksytty taikka kansallisesti piensarjatyypin hyväksytty. Rekisteröintikatsastus on mahdollista yksittäishyväksynnän kaltaisena toimenpiteenä yksittäiselle ajoneuvolle, mutta koska kansallisesti ei ole annettu tyyppi hyväksyntävaatimuksista poikkeavia vaatimuksia, on rekisteröintikatsastuksessa osoitettava traktorin täyttävän samat vaatimukset kuin tyyppi hyväksynnässäkin vaaditaan.

Traktorissa käytettävien renkaiden vaatimuksista on säädetty traktoreiden ja niiden perävaunun puiteasetuksen delegoidun asetuksen (EU) 2015/208 artiklassa 34, joka viittaa saman asetuksen liitteeseen XXX. Asetuksen mukaan sallittuja traktoreiden renkaita ovat ensisijaisesti E-säännön 106, tai puiteasetuksen 167/2013 mukaan hyväksytyt maa- ja metsätalousajoneuvoihin tarkoitettut renkaat. Autojen ja niiden perävaunujen, sekä L-luokan ajoneuvojen renkaita voi myös hyväksyä asennettavaksi traktoriin, jos ajoneuvo on suunniteltu erityisiin käyttöolosuhteisiin, jotka edellyttävät niiden käyttöä. Ajoneuvon tyyppi hyväksyntäviranomaisen ja hyväksyntätestausta tekevän tutkimuslaitoksen tulee arvioida, että renkaat soveltuvat käyttötarkoitukseensa.

Erilaisten mönkijätyyppisten traktoreiden osalta on laajasti todettu niiden käyttötarkoitukseen soveltuvan parhaiten E-säännön 75 mukaan hyväksytyt L-luokan ajoneuvojen renkaat. Markkinoilla olevissa pienemmissä traktoreissa onkin usein tyyppi hyväksyttyinä vain tällaisia renkaita.

Autojen renkaita (E-säännöt 30, 54 ja 117) tavataan traktoreissa harvemmin, sillä erityiset käyttöolosuhteet ovat harvinaisempia, joissa niiden käyttö traktorissa olisi perustellusti turvallisempaa kuin jokin muu vaatimuksissa annettu rengasvaihtoehto. Joissain kiinteistöhoitoon tarkoitetuissa traktoreissa on jo tyyppi hyväksynnässä hyväksytty autojen renkaita, kun erityisenä käyttötarkoituksena on käyttö pelkästään tiellä.

Suomessa voidaan erityiseksi käyttöolosuhteeksi luokitella traktorin käyttö tieliikenteessä talviolosuhteissa, joissa autojen renkaiden käyttö olisi perusteltua. Traktorit tyyppi hyväksytään pääosin koko Euroopan markkinoille ja Suomi yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa ei ole osoittautunut markkinakooltaan sellaiseksi, että valmistajat olisivat edistäneet autojen renkaiden hyväksyttämistä traktoreihin. Autoihin tarkoitettujen talvirenkaiden suorituskyvystä ja toimivuudesta on hyvin

paljon tutkittua tietoa etenkin erilaisten markkinavetoisten rengastestien ja viranomaisvetoisten tutkimusten kautta. Traktoreiden tai L-luokan renkaiden toimivuutta talvisissa tieolosuhteissa ei ole juurikaan testattu.

Määräyksessä annetaan tästä johtuen edellytykset asentaa tiettyihin traktoreihin autojen renkaita. Autojen renkaiden käyttöä ei ole kuitenkaan rajattu pelkästään talvirenkaisuun, koska niiden käytön epäämistä muissakaan olosuhteista ei ole nähty tarpeelliseksi.

Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa. Määräyshankkeen aloittamisesta on tiedotettu Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille.

Määräysluonnoksesta on pyydetty kirjalliset lausunnot ajalla 27.5.-22.7.2024. Lausuntopyyntö on julkaistu lausuntopalvelu.fi -sivustolla. Lisäksi lausuntopyyntö on lähetetty tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille sähköpostitse. Sidosryhmillä ja kansalaisilla on lisäksi ollut mahdollisuus kommentoida hanketta valmistelun edetessä.

Valmis määräys julkaistaan Finlexissä ja Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille sähköpostitse.

Määräysluonnos on notifioitu teknisten määräysten ilmoitusmenettelyn mukaisesti (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535).

Lausuntopalaute

Arvio määräyksen vaikutuksista

Traktorin muuttamisesta ei ole aiemmin annettu ajoneuvolaissa tarkoitettuja tarkempia määräyksiä. Lähtökohtaisesti traktoreiden muuttaminen on näin ollen ollut ajoneuvolain 7 §:n pääsäännön mukaisesti rajattu ajoneuvon käyttöönottoajankohdan mukaisten vaatimusten tai tätä myöhempien vaatimusten edellytykset täyttäviin muutoksiin. Traktorin renkaiden ja vanteiden muuttamista koskevilla määräyksillä on tarkoitus selkeyttää traktoriin jälkiasennettävien renkaiden ja vanteiden vaatimuksia.

Määräyksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa ja tukea lainsäädännön käytännön soveltamista antamalla tarkemmat määräyksen traktorin renkaiden ja vanteiden muuttamisen edellytyksistä. Poliisi, katsastajat, traktoreiden myyjinä toimivat tahot sekä kansalaiset ovat esittäneet toivomuksia vaatimusten selkeyttämisestä. Toiveet ovat liittyneet erityisesti siihen, että selvennettäisiin sitä, millä edellytyksin traktorissa on sallittua käyttää eri tavoin hyväksytyjä renkaita.

Määräyksellä mahdollistetaan traktoriin asennettävien renkaiden ja vanteiden tyyppihyväksynnässä sovellettuja vaatimuksia lievemmin vaatimuksin.

Määräyksellä arvioidaan olevan myös vaikutusta haitallisten ympäristövaikutusten pienenemiseen, kun jatkossa ajoneuvoissa voitaisiin käyttää hiljaisempia ja

pienemmän vierintävastuksen omaavia renkaita. Lisäksi määräyksen antamisen katsotaan tukevan liikenneturvallisuutta erityisesti talviolosuhteita silmällä pitäen.

Esimerkiksi autoihin hyväksytyjen renkaiden käyttö pienemmissä traktoreissa olisi perusteltavissa liikenneturvallisuus- ja osin myös haitallisten ympäristövaikutusten perusteella, mutta niiden käyttämisen lainmukaisuus tieliikenteessä ei ole selvä.

Määräyksen antaminen tukee osaltaan sääntelyn keventämisen tavoitteita, kun jatkossa ei edellytetä yksinomaan raskaisiin tyyppihyväksyntävaatimuksiin tukeutumista traktorin rengaskokoa muutettaessa.

Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä ei ole toimivaltasyistä oikeutta ottaa kantaa ajoneuvon takuu- tai vastuukysymyksiin. Kuluttajan on kuitenkin syytä olla tietoinen oman ajoneuvonsa takuu- ja vastuukysymyksistä muutoksen jälkeen.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen nimike muutettaisiin viittaamaan jatkossa käyttövoiman muuttamisen ohella ajoneuvon renkaita ja vanteita koskeviin muutoksiin.

1 Soveltamisala

Käyttövoimamuutosten osalta määräys koskee rakenteelliselta nopeudeltaan enintään 60 kilometriä tunnissa olevan T1-, T2-, C1- tai C2-luokan-luokan ajoneuvon moottorin muuttamista ja vaihtamista sekä näiden muutosten vaatimustenmukaisuuden osoittamista rekisteröinti- tai muutoskatsastuksessa. Tähän ei ole tässä määräyshankkeessa tehty muutoksia.

Kohtaan 1 lisätään soveltamisalaan rengaskoon muutoksen osalta rakenteelliselta nopeudeltaan enintään 60 kilometriä tunnissa olevan T1-, T2-, T3-, C1-, C2- tai C3-luokan-luokan ajoneuvon renkaiden ja vanteiden muuttamista muihin kuin tyyppihyväksynnässä hyväksytyihin tai aikaisemmin rekisteritiedoissa merkittyihin rengaskokoihin. Nämä ajoneuvoluokat käsittävät valtaosan Suomeen rekisteröidyistä traktoreista.

Määräyksen soveltamisalaan kuuluviin T1-luokan traktoreihin kuuluvat traktoreiden ja niiden perävaunujen puiteasetuksen mukaan pyörillä varustetut traktorit, joiden kuljettajaa lähinnä olevan akselin pienin raideväli on vähintään 1 150 mm, omamassa ajokuntoisena yli 600 kg ja maavara enintään 1 000 mm; traktoreissa, joissa on kääntyvä ohjauspaikka (kääntyvä istuin ja ohjauspyörä), kuljettajaa lähinnä oleva akseli varustetaan läpimitaltaan suurimmilla renkailla.

Traktoreiden ja niiden perävaunujen puiteasetuksen 4 artiklan mukaan T2-luokan traktoreihin kuuluvat pyörillä varustetut traktorit, joiden pienin raideväli on alle 1 150 mm, omamassa ajokuntoisena yli 600 kg ja maavara enintään 600 mm; jos traktorin painopisteen korkeusarvo (määriteltynä ISO-standardin 789-6:1982 mukaisesti ja mitattuna maanpinnasta) jaettuna kaikkien akseleiden pienimpien raidevälien keskiarvolla on yli 0,90, suurin rakenteellinen nopeus saa olla enintään 30 km/h.

T3-luokkaan kuuluvat pyörillä varustetut traktorit, joiden omamassa on enintään 600 kg.

Traktoreiden luokan perään merkitään lisäksi suurimman rakenteellisen nopeuden mukaan a-kirjain pyörillä varustetuille traktoreille, joiden suurin rakenteellinen nopeus on enintään 40 km/h ja b-kirjain pyörillä varustetuille traktoreille, joiden suurin rakenteellinen nopeus on yli 40 km/h.

C-luokkaan kuuluvat telaketjuilla varustetut traktorit, jotka liikkuvat telaketjujen tai pyörien ja telaketjujen yhdistelmän avulla ja joiden alaluokat määritellään vastaavasti kuin T-luokan tapauksessa. C-luokan traktorissa voi olla telojen lisäksi renkaita, joten määräys soveltuu myös niiden rengasmuutoksiin.

2 Määritelmät

Kohtaan lisätään uusia luetelmakohtia kattamaan renkaiden ja vanteiden muuttamista koskevia määritelmiä. Lisäksi määritelmät luetteloidaan uudelleen. Voimassa olevan määräyksen mukaisesti määritelmiin, eli kantavan rakenteen (uusi luetelmakohta 2), maakaasun (uusi luetelmakohta 6), nimellistehon (uusi luetelmakohta 8), SCR-järjestelmän (uusi luetelmakohta 9) ja tehonmittaustodistuksen (uusi luetelmakohta 12) määritelmiin ei tehdä sisällöllisiä muutoksia.

Uusi 1 luetelmakohta koskee autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettuja renkaita, joilla tarkoitetaan E-säännön 30, 54 tai 117 mukaisesti hyväksytyjä renkaita ja Liikenne- ja viestintäviraston ajoneuvon nastarenkaiden teknisiä vaatimuksia ja tyyppihyväksyntää koskevan määräyksen (TRAFICOM/383441/03.04.03.00/2022, nk. nastarengasmääräys) mukaisia M- ja N-luokan ajoneuvoihin sekä niiden perävaunuihin tarkoitettuja rengas-nasta -yhdistelmiä.

Uusi luetelmakohta 3 koskee L-luokan ajoneuvoihin tarkoitettujen renkaiden määritelmää, joka viittaa E-säännön 75 mukaisesti hyväksytyihin renkaisiin.

Uuden 4 luetelmakohdan mukaisesti maa- ja metsätaloudessa käytettävällä traktorilla tarkoitetaan polttoainemaksuista annetun lain (1280/2003) 7 §:ssä tarkoitettua ajoneuvoa.

Uuden luetelmakohdan 5 mukaisesti maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitetuilla ja hyväksytyillä renkailla puolestaan tarkoitetaan E-säännön 106 tai asetuksen (EU) 2015/208 mukaisesti hyväksytyjä renkaita tai muita maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja renkaita taikka moottorityökoneisiin tarkoitettuja renkaita tai muita sellaisia työkäytön edellyttämiä renkaita, joita ei ole hyväksytty autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettuina renkaina tai L-luokan ajoneuvoihin tarkoitettuina renkaina.

Uuden luetelmakohta 7 moottorityökoneeksi varustellulla traktorilla tarkoitetaan polttoainemaksuista annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua ajoneuvoa.

Uuden luetelmakohta 10 mukaan renkaan leveydellä tarkoitetaan renkaaseen merkittyä metrisen järjestelmän mukaista leveyttä tai toissijaisesti, jos tätä ei ole käytettävissä STRO-normistosta (The Scandinavian Tire & Rim Organization) tai ETRTO-normistosta tarkistettua (The European Tyre and Rim Technical Organisation) nimellislevyettä. Uuden luetelmakohdan 11 mukaan renkaan ulkohalkaisijalla puolestaan tarkoitetaan kyseisten STRO- tai ETRTO-normistojen rengasnormin mukaista kyseiselle rengaskoolle ilmoitettua normaalihalkaisijaa.

3 Yleiset vaatimukset

Kohtaan 3 lisätään määräykset velvollisuudesta esittää ajoneuvo muutoskatsastukseen ajoneuvon tehtyjen renkaiden ja vanteiden muutosten johdosta. Lähtökohtaisesti ajoneuvon tehdyt muutokset on esittävä muutoskatsastukseen, jollei toisin säädetä tai määrätä. Määräyksellä annettaankin

tarkemmat ehdot renkaiden ja vanteiden muutoksista, joiden perusteella ajoneuvoa ei tarvitse esittää muutoksastukseen.

4 Muutokset rekisteritietoihin

Kohtaa muutetaan siten, että siinä huomioidaan jatkossa rengaskoon muutoksista aiheutuvat rekisterimuutokset. Esimerkiksi rengaskoko merkitään rekisteriin, mutta lisäksi rekisteriin on renkaiden ominaisuuksiin liittyvinä lisätietoina merkittävä muun muassa kantavuus ja nopeudenkesto.

5 Traktorin moottorin vaihtaminen

Määräyksen kohtaan ei ole tehty muutoksia.

6 Traktorin moottorin muuttaminen kaasukäyttöiseksi

Määräyksen kohtaan ei ole tehty muutoksia.

7 Moottorimuutoksen vaikutus tehoon, nopeuteen ja meluun

Kohdan otsikkoa täsmennetään koskemaan moottorin muuttamisen vaikutusta tehoon, nopeuteen ja meluun. Kohta oli aikaisemmin nimeltään muutoksen vaikutus tehoon, nopeuteen ja meluun. Kohta koskee yksinomaan käyttövoiman muuttamista, joten otsikko muutetaan viittaamaan selkeämmin käyttövoimamuutoksia koskevaksi.

8 Traktorin rakenteen muutokset moottorin vaihdon tai muutoksen yhteydessä

Määräyksen kohtaan ei ole tehty muutoksia.

9 Traktorin rengaskoon muuttaminen

Traktorin rengaskoon muuttamisen edellytykset mukailevat autojen, niiden perävaunujen ja L-luokan ajoneuvojen (moottoripyörät, kolmi- ja nelipyörät) vastaavia vaatimuksia, mutta edellytyksissä on huomioitu traktoreiden rakenteen ja käytön erityispiirteet.

Traktoreiden rengaskoot liikenneasioiden rekisterissä

Liikenneasioiden rekisteristä ja siihen liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista ja vastuista säädetään lailla liikenteen palveluista (320/2017).

Isommille traktoreille on usein tyyppihyväksytty kymmeniä eri rengaskokoja ja niiden yhdistelmiä. Valmistaja saattaa rajata tiettyyn ajoneuvoversioon ja yksilöön relevantteja rengaskokoja antamassaan vaatimustenmukaisuustodistuksessa. Rekisteriin on lisäksi saatettu rekisteröintikatsastuksessa tai ennakoilmoituksen yhteydessä merkitä vain osa traktoriin hyväksynnän ja valmistajan sallimista rengaskoista.

Traktoreiden tyyppihyväksyntä on ollut pääsääntöisesti pakollista 1.7.2009 alkaen, joten vanhemmissa rekisterimerkinnöissä on saatettu tallentaa vain traktorissa rekisteröintikatsastushetkellä olleiden renkaiden tiedot, mutta valmistaja on saattanut sallia traktorissa käytettävän myös muita rengaskokoja.

Tyyppihyväksynnän sijaan myös ajoneuvon esittäminen rekisteröintikatsastukseen on mahdollista.

Traktorin rekisteriin merkityjä rengaskokoja voidaan osin täydentää lisäämällä kaikki valmistajan vaatimustenmukaisuustodistukseen merkitsemät rengaskoot ilman muutoksastusta katsastustoimipaikan tekemällä teknisten tietojen korjauksella.

Määräyksellä annetaan osaltaan vaatimukset, joilla traktorissa voidaan käyttää rekisteriin merkityistä rengaskoista poikkeavia renkaita.

9.1 Rengaskoon muuttamisen yleiset edellytykset

Lähtökohtana on, että traktorin renkaita ja vanteita saa vaihtaa ilman ajoneuvon esittämistä muutoksastukseen kohdan 9 mukaisin edellytyksin, jollei toisin säädetä tai määrätä. Esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 167/2013, annettu 5 päivänä helmikuuta 2013, maa- ja metsätaloudessa käytettävien ajoneuvojen hyväksynnästä ja markkinavalvonnasta mukainen jaksoittainen toiminta saattaisi osaltaan rajoittaa nopeuteen vaikuttavia muutoksia. Ajoneuvo saattaisi myös ylittää ilman muuta sääntelyä tieliikenteessä tieliikennelain nojalla sallitut mitat tai massat. Lisäksi ajoneuvot saattaisivat muutoksen jälkeen kuulua viraston toisen määräyksen alaan, kuten määräys erikoiskuljetukset ja erikoiskuljetusajoneuvot (TRAFICOM/420073/03.04.03.00/2019), jolloin kyseisen määräyksen ehtoja on noudatettava tämän määräyksen sijaan.

9.1.1 Maa- ja metsätalouteen käytettävän traktorin rengaskoon muuttamisen edellytykset

Maa- ja metsätalouskäytössä olevan ja moottorityökoneeksi varustellun traktorin renkaiden muuttamista ei ole tarpeellista tai järkevää säätää erityisen tarkasti, sillä näissä käyttötarkoituksissa olevat traktorit ovat usein hyvin monikäyttöisiä koneita ja tarvittavat rengasvaihtoehdot voivat vaihdella hyvin paljon. Traktori saatetaan varustella leveämmällä rengastuksella esimerkiksi kostealle pellolle tai metsään ajettaessa.

Käytettyä rengastusta ohjaa käytännössä traktorin valmistajan antama ohjeistus rengaskoista, joita traktorissa saa käyttää voimansiirron ja rakenteellisen kestävyuden nimissä. Nykyaikaiset maa- ja metsätaloustraktorit ovat pääsääntöisesti nelivetoisia, joten voimansiirron kestävyuden takia on rengaskoot joka tapauksessa valittava hyvin tarkkaan.

Vaatimuksina on kuitenkin se, ettei rakenteellinen nopeus saa kasvaa annettua toleranssia enempää. Toleranssi on sama kuin maa- ja metsätaloudessa käytettävien ajoneuvojen puiteasetuksen (EU) N:o 167/2013 delegoidun asetuksen (EU) 205/2018 liitteessä III on annettu tyyppihväksyntävaatimukseen rakenteellista nopeutta määritettäessä. Rengaskokojen vaihtelusta johtuen on toleranssia sallittava. Renkaan ulkohalkaisijan suurentumisesta johtuva nopeuden kasvu tasoittuu, kun rengas kuluu.

Rajaus on tehty siksi, että traktoreiden luokittelu ja ajokorttivaatimukset perustuvat traktorin rakenteelliseen nopeuteen, eikä nopeuden kasvulle ole erityistä syytä.

Turvallisen rengasasennuksen kannalta on tärkeää, että noudatetaan STRO:n (Scandinavian Tire & Rim Organization), ETRTRO:n (European Tyre and Rim Technical Organisation) tai renkaan valmistajan ohjeita renkaiden ja vanteiden yhteensopivuudesta. Näin varmistetaan renkaan pysyminen vanteella.

Kohtaan on lisätty selkeyttävä vaatimus, joka sallii maa- ja metsätalouskäytössä oleviin ja moottorityökoneeksi varusteltuihin traktoreihin asennettavaksi myös autoihin ja L-luokan ajoneuvoihin hyväksytyjä renkaita.

Maa- ja metsätaloustraktori ja moottorityökoneeksi varusteltu traktori on määritelty lailla polttoainemaksuista (1280/2003).

9.1.2 Muuhun kuin maa- ja metsätalouteen käytettävän traktorin rengaskoon muuttamisen edellytykset

Traktoreita käytetään 9.1.1 kohdan käyttötapauksien lisäksi mm. kiinteistön- ja puutarhanhoitotoimiin ja enenevässä määrin myös yleisinä kulkuneuvoina. Tällaisille traktoreille on ominaista niiden toistuva ja pitkäkestoinen käyttö tieliikenteessä, joka tapahtuu usein tiheästi asutuilla alueilla.

Yleisenä kulkuneuvona traktorit ovat yleistyneet etenkin nuorien kuljettajien kohdalta, sillä ajo-oikeuden enintään 60 km/h kulkevan traktorin kuljettamiseen saa jo 15-vuotiaana.

Koska traktoreita käytetään pääosin tiellä, niiden käyttäjät ovat usein nuoria, ja niille ei ole asetettu määräaikaikatsastusvelvollisuutta, on säätely tarkempaa kuin kohdassa 9.1.1.

Etenkin mönkijätraktoreiden onnettomuuksien määrät ovat tilastojen mukaan kasvussa, joten vaatimuksilla on pyritty parantamaan näiden ajoneuvojen turvallisuusominaisuuksia ja välttämään negatiivisia vaikutuksia.

Vaatimukset eivät ole kuitenkaan niin tiukkoja, että ne aiheuttaisivat kiinteistön- tai puutarhanhoitotöissä käytettäviin traktoreihin haittaa. Näidenkin traktorien osalta vaatimukset toimivat selkeyttävinä, jotta sallittu liikkumavara renkaiden ja vanteiden vaihtamiseen olisi selkeä.

Näiden traktoreiden rengasmuutos ei saa johtaa ajoneuvon rakenteellisen nopeuden kasvuun. Käytännössä vetävän akselin renkaan ulkohalkaisija ei saa kasvaa suurimpaan rekisteriin merkittyyn nähden. Traktorin valmistaja on mitoittanut ajoneuvon hallittavuuden tiettyyn suurimpaan nopeuteen. Lisäksi traktoreiden ajoneuvoluokitus ja siten myös ajokorttivaatimukset nojautuvat ajoneuvon suurimpaan rakenteellisen nopeuteen, joten nopeuden kasvua ei voida sallia. Kohdassa on annettu 3 km/h ja 5 prosentin toleranssi, joka vastaa komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/208 liitteessä III sallittua toleranssia rakenteellisen nopeuden määrittämiseen traktoreiden tyyppihyväksyntätestauksessa. Etenkin maasto-olosuhteisiin tarkoitettujen traktorin renkaiden mitat saattavat tuotantoteknisistä syistä olla epätarkkoja, joten toleranssia on muutokseen jonkin verran sallittava. Tähän perustuvat myös tyyppihyväksyntätestaukseen annetut toleranssiarvot. Renkaan kuluessa rakenteellinen nopeus pienenee luonnollisesti.

Renkaan tai vanteen leveyden muutos ei saa johtaa ajoneuvon kokonaisleveyden suurenemiseen 51 millimetriä enempää. Pääsääntöisesti traktoreissa levein kohta on renkaat tai lokasuojat. Rekisteriin merkittyyn traktorin leveysmittaan ei huomioida peilejä, suunta-, etu-, sivu- ja taka- ja pysäköintivalaisimia eikä taittuvia komponentteja, kuten nostettavia jalkatukia ja taipuisia roiskeläppiä.

Puiteasetuksen (EU) N:o 167/2013 mukaan hyväksytyissä traktoreissa leveysmitan määritelmä on delegoidussa asetuksessa (EU) 2015/208 ja tätä vanhemmissa määritelmä tulee standardista ISO 612-1978, joka on sisällöltään yhtenevä. Tämä vaatimus yhdessä raidevälin muutosta rajaavan vaatimuksen kanssa rajoittavat käytännössä myös renkaan leveyden muuttamista, mutta antavat säätövaraa rengaskokoa valittaessa. Leveysmittaan annettu toleranssi helpottaa myös rengaskoon valintaa. Toleranssi sallii raidevälin muutoksen aiheuttaman leveyden kasvun. Leveyteen toleranssia enemmän vaikuttavat muutokset voidaan hyväksyä muotokatsastuksessa kohdan 9.2 edellytysten mukaisesti.

Raideväliin on sallittu 51 millimetrin muutos vanteiden vaihdon yhteydessä, jos traktori on varustettu kaatumisen varalta asennetuilla suojarakenteilla, joita voivat olla

turvakaari, -kehikko tai -ohjaamo. Vanteiden mitta-arvot ovat usein tuumakoissa ja toisin kuin autoilla, vanteita ei myydä millimetrin tarkkuudella annetuilla mitta-arvoilla. Vaatimus sallii 1 tuumaan kokoisen muutoksen per ajoneuvon puoli. Raideväliä tulee voida jonkin verran muuttaa, jotta esimerkiksi alkuperäistä rengaskokoa kapeammat renkaat voidaan asentaa ilman liiallista epätoivottua vaikutusta ajoneuvon vakauteen ja leveämpien renkaiden ja vanteiden osumista ajoneuvon rakenteisiin voidaan estää. Pelkät vanteet vaihtamalla raideväliä levittäviin ja rengaskoon pysyessä samalla voidaan helpottaa lumiketjujen asentamista pienempiin traktoreihin. Erityisen suuri raidevälin muutos johtaa ajoneuvon laakereiden ja ohjausniveliin rasituksen kasvuun ja siten mittaa on rajattu. Rasittunut laakeri saattaa hajota ajon aikana yllättäen mikä voi johtaa siihen, että ajoneuvon rengas irtoaa. Väljät ohjausnivelet voivat johtaa hallittavuuden heikkenemiseen. Liian leveäksi muutettu raideväli voi myös johtaa ajoneuvossa ilmiöön, joka aiheuttaa epäsuotuisan ohjausliikkeen, kun ajetaan epätasaisuuden yli vain toisen puolen renkailla. Raidevälin kaventamista liikaa rajoittaa ajoneuvon rakenteet. Liian sisään asennettu rengas ja vanne osuvat ajoneuvon rakenteisiin ja olisi sitä kautta määräyksen vaatimusten vastaista. Traktoreita ei määräaikaiskatsasteta, ellei niitä käytetä luvanvaraisessa liikenteessä. Lisäksi niitä huolletaan paljon omatoimisesti, joten välyksiä ei välttämättä huomata korjata ajoissa. Raidevälin muutokselle ei nähdä tarvetta tämän enempää.

Sellaisen traktorin, jossa ei kaatumisen varalta asennettua suojarakennetta ole, raideväli saa leventyä 51 millimetrillä, mutta se ei saa kaventua. Tällaisia ilman suojarakennetta olevia traktoreita ovat yleisimmin ohjaustangolla ohjattavat ns. mönkijätraktorit sekä jo melko iäkäs vanhempi traktorikalusto. Tällaisen traktorin raidevälin muutokselle on samoja perusteita, kun edellisessä kappaleessa on tuotu esiin. Vaatimuksella varmistetaan, että muutoksen jälkeen traktorin vakaus ei heikkene. Traktorin kaatuminen aiheuttaa käytännössä aina vakavia vammoja kuljettajalle ja mahdolliselle matkustajalle, joten vakauden heikkenemistä ei voida sallia.

Huomioitavaa on, että puiteasetuksen EU 167/2013 mukainen luokittelu T1- ja T2-luokan välillä perustuu raidevälin mittaan, joten raidevälin muutos, joka vaikuttaisi ajoneuvon luokitteluun, edellyttää ajoneuvon esittämistä muutokatsastukseen.

Sallittu vanteen nimellishalkaisijan muutos ilman muutokatsastusvelvollisuutta on 26 millimetriä, eli käytännössä mahdollista on asentaa 1 tuuman kookkaampi tai pienempi vanne. Muutos on sama kuin autoille on sallittu niiden rakennemuutosmääräyksessä. Muutokatsastuksessa sallitaan 51 millimetrin, eli kahden tuuman suuruinen vanteen nimellishalkaisijan muutos.

Vanteen nimellishalkaisijan muutos suhteessa rekisteriin merkittyyn mahdollistaa eri vannekoon käytön traktorissa käytettävissä eri rengassarjoissa tai -pareissa ilman erillistä muutokatsastusta. Esimerkiksi kesärenkaissa ja talvirenkaissa tai eri käyttöön traktoria varustellessa voidaan käyttää siten eri kokoisia vanteita ja renkaita.

Vanteiden on lisäksi oltava pyörännapoihin sopivat. Ajoneuvoon ei saa asentaa vanteita, joissa on soikeat, eri jakoympyröille sopivat pultinreiät. Ajoneuvon pyörännavan ja vanteen väliin saa asentaa vain vanteen keskireiän pienentämiseen tarkoitettuja sovituskappaleita.

Joissain traktorimönkijöissä lumiketjujen asentaminen on mahdollista vain raideväliä levittämällä ja niissä tiedetään käytettävän levityspaloja. Erillisiä levityspaloilla ei ole tällä hetkellä kuitenkaan minkäänlaista hyväksyntämenettelyä, joten niiden kestävydestä ei ole minkäänlaista taustatietoa. Tällaisten asentamista ei ole siksi sisällytetty sallittuihin rengasmuutoksiin. Raideväliä levittäville vanteille ja kapeammilla renkailla saadaan myös lisää tilaa, jos lumiketjujen asentaminen ei muuten onnistu.

Kuten muissakin ajoneuvoluokissa, on renkaiden ja vanteiden vaihdon edellytyksenä se, että ne eivät osu ajoneuvon rakenteisiin missään ohjauksen tai jousituksen asennossa. Vaatimus soveltuu myös traktoreille.

Renkaiden tulee soveltua asianmukaisesti ja turvallisesti vanteille, joten siksi vaatimuksena noudattaa STRO:n (Scandinavian Tire & Rim Organization), ETRTO:n (European Tyre and Rim Technical Organisation) tai renkaan valmistajan ohjeita yhteensopivista renkaista ja vanteista.

Ilman muutuskatsastusta on sallittua käyttää muissa kuin ohjaustangolla ohjattavissa traktoreissa vapaasti pyörivillä akseleilla, eli käytännössä etuakselilla myös autoihin tai nelipyöriin tarkoitettuja renkaita, kunhan kohdan edellytykset täyttyvät. Esimerkiksi perinteisemmän mallisissa traktoreissa, joissa vetävät takarenkaat ovat isompia kuin vapaasti pyörivät eturenkaat, voidaan siten käyttää etuakselilla auton renkaita. Tällaisissa traktoreissa voitaisiin siten hyödyntää laajempaa valikoimaa markkinoilta saatavia talvirenkaita etuakselilla. Vapaasti pyörivällä akselilla olevat renkaat eivät vaikuta ajoneuvon rakenteelliseen nopeuteen, joten tällaista rengasmuutosta ei ole tarpeellista arvioida muutuskatsastuksessa.

Traktorissa käytettävien autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettujen renkaiden poikkileikkauksen korkeuden suhde leveyteen ei saa olla pienempi kuin 60 %. Vaatimuksella rajoitetaan, ettei traktoreissa käytettäisi erityisen matalaprofiilisia renkaita. Traktoreissa on lähtökohtaisesti korkeaprofiilisia renkaita ja valmistaja on ottanut tämän huomioon ajoneuvon hallittavuutta suunnitellessaan. Ajoneuvon ajokäyttäytyminen muuttuu profiilin muuttuessa ja profiilimuutoksen vaikutuksesta traktorin kaarrevakavuuteen ei ole tutkittu ja erityistä tarvetta kovin matalaprofiilisille renkailla ei ole tunnistettu, joten rajausta on tehty. Vaatimus ei ole erityisen tiukka, 60% profiili on melko neutraali ja yleinen autoissa käytetty rengasprofiili.

Roiskesuojaa koskevia vaatimuksia on määräyksen voimaan tullessa ainoastaan rakenteelliselta nopeudeltaan yli 60 km/h kulkeville traktoreille ja niiden on rengasmuutoksien yhteydessä jatkossakin täytyttävä. Vaatimusten täyttyminen voi olla mahdollista vain lokasuojia tai roiskesuojia muokkaamalla, joten niiden muuttamisen on oltava sallittua, jotta esimerkiksi leveämmän renkaan asentaminen olisi mahdollista. Muidenkin traktoreiden roiskesuojaa ja roiskeenestojärjestelmää saa rengasmuutoksen yhteydessä muuttaa, esimerkiksi asentamalla leveämmät lokasuojat.

9.2. Muutuskatsastuksessa sallitut muutokset

Traktori on esitettävä muutuskatsastukseen, jos siihen asennetaan autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettuja renkaita vetävälle tai vetäville akseleille. Vetävälle akselille asennettu rengas vaikuttaa ajoneuvon rakenteelliseen nopeuteen, joten vaikutus siihen on syytä arvioida muutuskatsastuksessa. Aikaisemmista rekisteritiedoista poikkeavat usein eri kokostandardeja noudattavat rengaskoot on syytä olla merkittynä ajoneuvon rekisteritietoihin, jotta valvonta liikenteessä on kaikille osapuolille selkeää.

Liikenne- ja viestintävirasto punnitsi valmistelun yhteydessä auton renkaiden sallimisen rajaamista erityyppisten traktoreiden kohdalla. Mönkijöiden ohjattavuus ja hallittavuus on valmistajan toimesta suunniteltu toimimaan tietynlaisten renkaiden kanssa. Turvallisuusnäkökohtien perusteella auton ja niiden perävaunuihin tarkoitettujen renkaiden asentaminen on jätetty pois ohjaustangolla ohjattaviin traktorimönkijöihin sallittujen rengasmuutosten joukosta määräysluonnoksessa.

Traktoreissa on lähtökohtaisesti käytettävä maatalouskäyttöön tarkoitettuja renkaita, mutta erityisiin käyttöolosuhteisiin tarkoitettuihin traktoreihin on hyväksyntäviranomaisen ja tutkimuslaitoksen arvioinnin kautta mahdollista hyväksyä

L-luokan ajoneuvoihin tarkoitettuja tai autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettuja renkaita.

Ohjaustangolla ohjattaviin traktoreihin on pääsääntöisesti hyväksytty L-luokan ajoneuvoihin tarkoitettuja renkaita. Autojen renkaita ei tiedetä olevan hyväksytty mihinkään ohjaustangolla ohjattavaan traktoriin.

L7e-luokan nelipyöräksi eli ns. tieliikennemönkijäksi rekisteröidyissä ajoneuvoissa on vaatimuksena käyttää L-luokan puiteasetuksen (EU) N:o 168/2013 delegoidun asetuksen (EU) N:o 3/2014 mukaan lähtökohtaisesti L-luokan ajoneuvoihin tarkoitettuja renkaita ja kuten traktoreille, voitaisiin hyväksyntäviranomaisen ja tutkimuslaitoksen arvioinnin perusteella hyväksyä myös maatalouskäyttöön tarkoitettuja renkaita tai autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettuja renkaita jos erityiset käyttöolosuhteet niin vaativat. Autojen renkaita ei tiedetä olevan tyyppi hyväksytty mihinkään ohjaustangolla ohjattavaan mönkijätyyppiseen L7e-luokan nelipyörään.

Liikenne- ja viestintäviraston tietoon ei ole tullut, että ohjaustangolla ohjattavien mönkijöiden valmistajat olisivat olleet aktiivisia käyttämään autojen renkaita valmistamisissaan ajoneuvoissa.

Autojen ja niiden perävaunujen renkaiden asentaminen aiheuttaa muutoksen mönkijän ohjattavuuteen ja hallittavuuteen. Tavanomaisissa ajotilanteissa ero saattaa olla huomaamaton, mutta vaikutus ääritilanteissa voi olla yllättävä. Auton renkaiden vai-kutusta mönkijöiden hallittavuuteen ääriolosuhteissa ei ole riippumattomasti tutkittu.

Yleisin traktorimönkijällä tapahtunut onnettomuus on ajoneuvon hallinnan menetys ja siitä johtuva tieltä suistuminen. Vakavimpia vammoja syntyy, kun tilanne on johtanut mönkijän kaatumiseen.

Liikenne- ja viestintävirasto on selvittänyt, että traktorimönkijöihin on saatavilla E-säännön 75 mukaisia nimenomaan mönkijöihin tarkoitettuja matalakuvioisia renkaita maastokäyttöön tarkoitettujen voimakkaasti kuvioitujen renkaiden lisäksi. Markkinoilla on myös mönkijöihin suunniteltuja nastarenkaita tarjolla. Tässä määräyksessä on huomioitu ja sallittu näiden renkaiden asentaminen myös alkuperäisistä rekisteriin merkatuista poikkeaviin. Jos mönkijätraktorin alkuperäisiin rekisteriin merkittyihin rengaskokoihin on vaikea löytää omaan käyttötarkoitukseen sopivia renkaita, voidaan määräyksen sallimin edellytyksin käyttää muitakin rengaskokoja.

Liikenne- ja viestintävirasto arvioi, että traktorimönkijöissä on turvallisempaa käyttää autojen renkaiden sijaan mönkijäkäyttöön tarkoitettuja renkaita, jotta mönkijätraktorin ohjattavuus ja hallittavuus säilyy sellaisena, kun sen valmistaja on ne suunnitellut.

Muissa kuin ohjaustangolla varustetuissa mönkijätyyppisissä traktoreissa on vastaava tilanne, että ne on alun perin valmistajan toimesta suunniteltu varusteltavaksi maastokäyttöön tarkoitetuilla renkailla ja siten samat perustelut koskisivat niitä kuin ohjaustangolla ohjattaviakin traktoreita, mutta ne on varustettu suojarakentein kaatumisen varalta. Tällaiset traktorit ovat myös pääsääntöisesti leveämpiä ja painopiste pysyy ajotilanteessa muuttumattomana, joten kaatumisriski on pienempi.

Liikenne- ja viestintävirasto arvioi, että auton renkailla saadut muut hyödyt antavat perusteet sallia tällaisten renkaiden käytön muissa kuin ohjaustangolla ohjattavissa traktoreissa.

Muutostarkastuksessa voidaan hyväksyä 51 mm suuruinen, eli käytännössä 2 tuumaa vanteen nimellishalkaisijaa muuttava vannekoon muutos. Esimerkiksi pienissä vierekkäin istuttavissa traktoreissa yleisen 12 tuumaisen vannekoon voisi

kasvattaa 14 tuumaan muutoskatsastuksen yhteydessä. Muutoskatsastettua vannekokoa voi kohdan 9.1.1 mukaisesti muuttaa vielä 1 tuuman verran, joten suurin sallittu vanteen nimellishalkaisijan muutos voisi yhteensä olla 3 tuumaa. Autoihin ja niiden perävaunuihin tarkoitettujen renkaiden käytön yhteydessä tulee huomata 9.1.1 kohdassa annettu vaatimus renkaan poikkileikkauksen korkeuden suhteesta, joka voi rajata vanteen nimellishalkaisijan muutosta.

Jos traktoria käytetään luvanvaraisessa liikenteessä ja se on varustettu ajopiirturilla, on se kalibroitava, jos rengaskoon muutos vaikuttaa sen toimintaan. Käytännössä tällainen muutos ilman katsastusvelvollisuutta olisi rakenteellisen nopeuden pieneneminen yli 3 km/h ja 5 prosenttia. Luvanvaraisessa liikenteessä käytetyllä traktorilla tarkoitetaan esimerkiksi sellaista, jolla tehdään tavarankuljetuksia. Luvanvaraisesta liikenteestä säädetään liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 2 luvun 3 §:ssä.

Määräyksen voimaantulo

Määräys tulee voimaan ..2024.